

Nûreddin es-Sâbûnî'nin Peygamberlerin İsmeti Konusuna Yaklaşımı

Hacı İsmail Doğan

 <https://orcid.org/0000-0003-1138-1948> | ontolojik@hotmail.com
Doktora Öğrencisi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas, Türkiye

Öz

Maverâünnehir Bölgesi İslam düşünce sisteminin şekillenmesinde çok önemli katkılar sağlayan alimlerin yaşadığı bir coğrafyadır. Günümüzde Müslümanlar arasında kabul edilen iki kelâmî ekolden biri olan Mâtürîdîlik bu bölgede neş'et etmiştir. Bölgede Hanefî-Mâtürîdî kelâm anlayışının Hicrî 6. yüzyıldaki önemli temsilcilerinden biri de Nûreddin es-Sâbûnî olup yaşadığı dönemde saygınlık gören bir âlimdir. Sâbûnî, bölge halkı tarafından itikadî meselelerde görüşlerine itibar edilen ve dönemin en önemli kelâmcılarından Fahreddin er-Râzî ile münazara yapacak kadar donanımlı bir mütekellimdir. O, içinde yaşadığı çağın kelâmî problemlerin çözümü noktasında gayret etmekte, İslam inanç esaslarının halkın anlamasını kolaylaştırmak adına eserler telif etmekte ve özellikle peygamberlerin ismeti meselesi üzerinde durmaktadır. Bu çalışmada Sâbûnî'nin ismet inancı üzerinde durmasının sebepleri yanında peygamberlerin ismeti hususundaki kanaatinin ne olduğu araştırılmıştır. Sâbûnî'nin peygamberlerin ismeti meselesini nasıl anladığı hususu Mâtürîdî kelâm sisteminde ismet anlayışının sabiteleri ve (varsa) değişenleri noktasında önemli veriler ortaya koymuştur. Öte yandan peygamberlerin günahsız olduğu inancının tarihsel kökenine dair referans kaynaklar elde etme imkânı vermiştir. Sâbûnî'nin peygamberlerin ismetine dair kanaatlerinin ortaya konması suretiyle Hanefî-Mâtürîdî kelâm anlayışında ismet inancının 6. yüzyıl itibarıyla geldiği nokta ortaya konmuş ve günümüzdeki durumun tarihî arka planına dair birtakım ipuçları elde edilmiştir. Araştırmada sosyal bilimlerin ana araştırma yöntemlerinden olan literatür taraması ile kaynaklara ulaşılmış; onun görüşleri değerlendirilirken eleştirel bakış açısı korunmuş ve metin oluşturulurken betimleyici (descriptive) bir dil kullanılmıştır. Çalışma sonunda Sâbûnî'nin döneminde saygın bir Hanefî-Mâtürîdî kelâmcısı olduğu ve Mâtürîdî'nin görüşlerini temel referans olarak aldığı görülmüştür. Mâtürîdî'nin itikadî kaynakları referans alırken gösterdiği titizlik ve aklî çıkarımlardaki ustalığının, beslendiği tasavvufî kaynaklar sebebiyle Sâbûnî'de zaman zaman kaybolduğu görülmüştür. Peygamberlere iman, peygamberliğin gerekliliği, peygamberlerin sıfatları gibi hususlarda Hanefî-Mâtürîdî ekol ile aynı kanaate sahip olmasına rağmen onun ismet anlayışı

noktasında mensubu bulunduğu gelenekten ayrılarak bazı peygamberlerin “hata” işlediklerini kabul ettiği tespit edilmiştir.

* Bu çalışma devam etmekte olan “Ebû Mansûr el-Mâtûrîdî ile Nûreddin es-Sâbûnî’nin Nübüvvet Anlayışlarının Mukayesesi” başlıklı doktora tezimiz esas alınarak hazırlanmıştır (Doktora Tezi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas).

Anahtar Kelimeler

Kelâm, Peygamberlik, İsmet, Mâtûrîdîlik, Nûreddin es-Sâbûnî, İsmetü’l-enbiya.

Etik Beyan	Bu çalışma, Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu’nda sunulan “Nûreddin es-Sâbûnî’nin Peygamberlerin İsmeti Konusuna Yaklaşımı” adlı tebliğin özetidir.
Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	30.06.2023
Kabul Tarihi	12.08.2023
Yayın Tarihi	13.08.2023
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Dini Araştırmalar, İlahiyat
Araştırma Alanı	Kelam, Mezhepler Tarihi
Sempozyum	:
Adı	3. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/index.php/tsbs/article/view/370
Yer ve Tarih	Çevrim İçi - 26-31 Ağustos 2023
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Bildiri Oturum Bilgisi	3. Oturum - 26 Ağustos 2023 Cumartesi 18:00 - 19:10
Telif Hakkı	© 2023 Hacı İsmail Doğan. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Doğan, Hacı İsmail. “Nûreddin es-Sâbûnî’nin Peygamberlerin İsmeti Konusuna Yaklaşımı”. 3. <i>Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 261-264. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2023. https://doi.org/10.55709/okuokutpress.54

Nûr al-Dîn al-Sâbûnî's Approach to the Infallibility of Prophets (İsmat al-Anbiya)

Hacı İsmail Doğan

 <https://orcid.org/0000-0003-1138-1948> | ontolojik@hotmail.com
Ph.D. Student, Sivas Cumhuriyet University, Sivas, Türkiye

Abstract

The region of Maverānnehir is a geography inhabited by scholars who made significant contributions to shaping the Islamic thought system. Māturīdism originated in this region, one of the two theological schools accepted among Muslims today. One of the essential representatives of the Hanafī-Māturīdī understanding of theology in the area in the 6th century Hijri was Nûr al-dîn al-Sâbûnî, who was a respected scholar in his time. Al-Sâbûnî was a well-equipped theologian whose views were respected by the people of the region on matters of theology and who debated with Fakhr al-Dîn al-Râzî, one of the most influential theologians of the period. He endeavored to solve Theological problems of his time, wrote works to facilitate the public understanding of the principles of Islamic belief, and especially emphasized the issue of the infallibility of Prophets (ismat al-anbiya). This study investigated the reasons for al-Sabûnî's emphasis on the view of the Infallibility (ismat) and his opinion on the infallibility of Prophets. How al-Sâbûnî understood the issue of infallibility of Prophets provided essential data on the constants and changes (if any) in the understanding of ismat in the Māturīdī theological system. On the other hand, it provided us with reference sources for the historical origins of the belief that prophets are sinless. By revealing al-Sabûnî's opinions on the prophets' ismat, the point of view in ismat in the Hanafī-Māturīdī theological system as of the 6th century has been revealed, and some clues about the historical background of the current situation have been obtained. In the study, the sources were accessed through literature review, one of the leading social sciences research methods; a critical perspective was maintained while evaluating his views, and descriptive language was used while composing the text. At the end of the study, it was seen that al-Sâbûnî was a respected Hanafī-Māturīdī theologian of his time and took Māturīdī's views as his primary reference. It was observed that al-Māturīdī's meticulousness in referencing Theological sources and his mastery of rational deductions were sometimes lost in al-Sâbûnî due to the Sufi sources he was fed by. Although he had the same opinion as the Hanafī-Māturīdī school on issues such as belief in prophets, the necessity of prophethood, and the attributes of prophets, he differed from the tradition he

belonged to in terms of his understanding of ismat and accepted that some prophets committed “mistakes”.

* This study is based on our ongoing doctoral dissertation titled “The Comparison of Abū Mansūr al-Māturīdī and Nūr al-Dīn al-Sābūnī’s Understanding of Prophethood” (Ph.D. Dissertation, Sivas Cumhuriyet University, 2023).

Keywords

Islamic Theology, Prophethood, Ismat, Māturīdiyya, Nūr al-dīn al-Sābūnī, Ismat al-Anbiya (Infallibility of Prophets).

Ethical Statement	This paper is a summary of the study titled “Nūr al-Dīn al-Sābūnī’s Approach to the Infallibility of Prophets (Ismat al-Anbiya)” presented at the 3rd Turkish Symposium of Social Science.
Type	Conference Proceeding
Received	2023-06-30
Accepted	2023-08-12
Published	2023-08-13
Category	Art & Humanities, Religion & Theology
Research Area	Religious Studies, Islamic Theology, Islamic Sects
Conference	:
Title	The 3rd Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/index.php/tsbs/article/view/370
Location & Date	Online - August 26-31, 2023
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 3 - August 26, 2023, Saturday 18:00 - 19:10
Copyright	© 2023 Hacı İsmail Doğan. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Doğan, Hacı İsmail. “Nūr al-Dīn al-Sābūnī’s Approach to the Infallibility of Prophets (Ismat al-Anbiya)”. <i>The 3rd Turkish Symposium of Social Sciences: The Book of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 261-264. Ankara: Oku Okut Press, 2023. https://doi.org/10.55709/okuokutpress.54